

Konu 12: Oral İlaç Uygulamaları

1. Oral İlaç Uygulama

Oral yol, ilaç uygulamalarında çok kullanılan, en kolay yoldur. Güvenli ve ucuz bir yöntemdir.

Ağız yoluyla kullanılan ilaçlar; Yutulan, Emilen, Çiğnenen ilaçlar olarak sınıflandırılır.

Oral yolla:

- Bilinci kapalı olan hastalara,
- Yutkunma gücünü olan hastalara,
- Yutkunma refleksi olmayan hastalara,
- Bulantı ve kusması olan hastalara,
- Ağır ishali olan hastalara,
- Kasılma nöbeti geçiren hastalara ilaç verilmemelidir.

Oral ilaçlar hazırlanırken kullanılacak araç ve gereçler şunlardır:

- Tepsi içinde, temiz ve kuru bir şekilde ilaç kadehleri,
- Su bardağı veya emzikli bardak,
- İçinde su bulunan kadehte damlalık,
- İlaç kartları,
- Ölçülü kaşık,
- Gerektiğinde şişeyi silmek için ıslak bir bez veya gazlı bez,
- Böbrek küvet.

1.1. Oral İlaç Verme Tekniği İşlem Basamakları

- İlaç kartları kutudan alınıp o saat'te verilecek olanlar, tedavi defteri/ hemşire gözlem kağıdı ile karşılaştırılarak ayrılır.
- Kartlar oda ve yatak numarası sırasına göre dizilerek tekrar tedavi defteri/ hemşire gözlem kağıdı ile karşılaştırılır.
- Tedavi defteri/ hemşire gözlem kağıdı yerine kaldırılır.
- İlaç dolabının yanına gelinir ve ilaç tepsisi masanın üzerine konur.
- Eller yıkanarak eldiven giyilir.
- İlaç kartlarından oda ve yatak numarası sırasına göre ilk hastanınki alınır.
- İlk kart üzerinde yazılı ilacın adı, dozu, hastanın adı okunur.
- İlaç, ilaç dolabından ya da ilaç kutusunda hastaya ayrılmış gözden alınır.
- İlaç kutusunun üzeri ve kart iyice okunarak tekrar kontrol edilir.
- Verilecek dozda ilaç alınır ve kadehin içine konur.
- İlaç tekrar üzeri okunarak yerine kaldırılır.
- Kadeh tepsi içine ilaç kartının üzerine konur.
- İkinci kart okunur.
- Bütün ilaçlar hazırlanmaya kadar aynı şekilde devam edilir. Kartlar tepsiye oda ve yatak numarası sırasıyla dizilir.
- Hazırlanan ilaç tepsisi, ilk önce ilacı verilecek hastanın yanına götürülür.

- Tepsi ile hasta yanına gidildikten sonra hastanın kimliği, ismi ile hitap edilerek, isim bilekliğine bakılarak ya da hasta tabelasından kontrol edilir.
- İlacın yutulmasını kolaylaştırmak ve aspirasyon riskini önlemek amacıyla hastaya, uygun pozisyon verilir.
- İlaç alınır, paket açılır, hastanın bardağına su doldurulur.
- Tablet /draje/kapsül hastanın dilinin üzerine boşaltılıp arkasından su verilir.
- Eğer hastaya uygulanacak ilaç süspansiyon ise şişe iyice çalkalanır. Kapağı açılır. İlaç şişesinin etiketsiz olan kısmından, ilaç şişesinin içindeki ölçek ya da ölçülü kaba istemdeki kadar dökülür. Şişenin ağzı sıkıca kapatılır. Şişenin dışına sızan ilaç artıklarının ilacın etiketini kirletmesine izin verilmeden şişenin ağzı silinir.
- Acele etmeden ve zorlama duygusu vermeden, gerekirse hastanın başı hafifçe kaldırılarak içmesine yardım edilir.
- Sıvı ilaçları almada zorlanan çocuklarda ilaç enjektör ile ağız kenarından boşaltılır.
- Sıvı ilaçları içtikten sonra su içmesi sağlanır.
- Doğrulamayan hastalar için pipet ve emzikli bardaklar gibi yardımcı araçlar kullanılır.
- Eğer ilaç yere düşerse bu ilaç atılır ve hastaya yeni ilaç verilir.
- İlaç, içildikten sonra verilen ilacın kartı ters çevrilerek tepsinin bir kenarına konur.
- Bütün ilaçlar verinceye kadar aynı şekilde devam edilir.
- Hasta ilacı alamayacak durumda veya ilacın yan etkisi oluşmuşsa doktoruyla görüşülür.
- Hasta ilacı içmeyi reddediyorsa reddedilen ilaç, tedavi defterine veya hasta dosyasına kırmızı kalemle hasta ilacı "reddetti" şeklinde yazılır.
- Özellikle psikiyatrik hastaların ilaçları yutup yutmadığı kontrol edilir.
- Doktor istemi olmadıkça ilaçlar hasta yanında bırakılmaz.
- Narkotik ilaç uygulandıysa “ek kayıt” formu doldurulur.
- İlaçların hepsi verildikten sonra servis odasına dönülerek kayıt işlemi tamamlanır ve imzalanır.
- Uygulama işlemi bitikten sonra eldiven çıkartılır.
- Yeniden kullanılmak üzere kullanılan araçlar temizlenip yerine kaldırılır.
- Bulaşıcı hastalığı olanlarda, özel güvenlik önlemleri alınır.
- İlaç verildikten sonra hastanın 30 dakika içinde ilaca karşı yanıtı değerlendirilir.

1.1.1. Sublingual İlaç Uygulama

Dil altına (sublingual) ilaç uygulama yöntemi, etkisinin çabuk başlamasından ve acil durumlarda başvuru olan bir yöntem olmasından dolayı klinik bir öneme sahiptir. Ağız boşluğu mukozası, kan kapillerlerinden ve lenf damarlarından zengin bir yapıdır. Ağız içinde ilaç hızlı bir şekilde absorbe edilir. Birkaç dakika içinde etkisini gösterir. Bu nedenle oral ilaç, uygulama tekniği içerisinde önemli bir yere sahiptir. Dilaltına ilaç uygulamada, ilacın sistemik dolaşıma katılabilmesi için karaciğerden geçmesi gerekmediğinden etkisi çabuk başlar. Emilim kısa sürede tamamlandığından etkisi güçlü olur.

Oral verilemeyen az sayıda ilaç bu yoldan verilir. Dilaltına uygulamaya özgül ilaçlar, genellikle çabuk çözünen küçük tabletler şeklinde hazırlanır. Bu yoldan kullanılan bazı ilaçlar, nitratlar ve nifedipindir.

İlaçların basınçlı aerosolları ağız içine püskürtülerek, ilaç solüsyonu dilaltına damlatılarak oradan emilimi sağlanır. İlaç solüsyon halinde ise bunu bir kesme şeker parçası üzerine damlattıktan sonra şekeri ağızda erimeye bırakarak uygulamak da mümkündür.

1.1.1.2. Sublingual İlaç Vermede Dikkat Edilecek Noktalar

Hastaya anlayacağı şekilde açık ve anlaşılır bilgi verilmelidir.

Ağız kuruluğu varsa işlem öncesi hastanın ağız ıslatılmalıdır.

İşlem öncesi hasta soğuk ve sıcak içecekler almamalıdır. Çünkü sıcak içecekler vazodilatasyona, soğuk içecekler vazokonstriksiyona neden olduklarından ilacın emilimini geciktirir.

Hasta ilacı yutmamalı ve çiğnememelidir,

İlaç, dilin sol veya sağ altına yerleştirilmelidir.

Her ilacın, alerjik reaksiyona neden olabileceği unutulmamalı ve gerekli önlemler önceden alınmalıdır.

1.1.2. Buccal İlaç Verme Tekniği İşlem Basamakları

Buccal uygulamalar da sublingual ilaç uygulamaları gibi ağızın müköz membranına uygulanır ve genellikle sistematik etki gösterir. Uygulamanın hazırlık aşaması, oral ilaç uygulamasındaki gibidir.

□ Buccal ilaç uygulamasında ilaç, yanak ile diş eti arasına yerleştirilir. Hasta, ilaç tamamen eriyene kadar ilacı emer.

□ Hasta, ilacı ağızına aldığı anda çiğnememeli, yutmamalı, sıvı almamalı ve nikotin vazokonstrüksiyona neden olduğundan sigara içmemelidir.

□ Uygulamadan sonra eldivenler çıkarılır.

□ Eller yıkanır.

□ İşlem ve saati ilgili yerlere kayıt edilir.

□ Erken komplikasyonlar açısından hasta takip edilir.